

и устремленности идет все более успешно, пусть она имеет все более конкретный, более деловой и более точный характер, пусть нам все больше удастся научно обосновывать проекты, приводящие к ускорению прогрессивных процессов общественной жизни, к революционным изменениям мира.

По случаю 50-ой годовщины образования СССР мы хотим сказать Вам, что в этом стремлении и в этой борьбе мы стоим бок о бок с Вами, так как у нас с Вами совместные задачи и цели.

Осуществляя нашу программу, мы стремимся углубить наши связи путем дальнейшего взаимного познания, обмена итогами нашей научной работы и установления связей в совсем конкретном, неформальном товарищеском сотрудничестве. На VI конгрессе Всемирной социологической ассоциации мы убедились в подлинной полезности такого сотрудничества.

Главный комитет

Чехословацкой социологической ассоциации,
г. Прага

Земфел Юриј Сергејевич Мелещенко (1922—1972)

Земфел vynikající sovětský filosof, doktor filosofických věd a profesor Jurij Sergejevič Meleščenko. Prožil bohatý a plodný život; dokázal udělat mnoho, ale přál si udělat ještě více.

J. S. Meleščenko chtěl být inženýrem; po ukončení střední školy vstoupil na Leninogradský polytechnický institut. Ale za rok, v r. 1939, musel odejít do Sovětské armády. Jako aktivní účastník Velké vlastenecké války byl raněn v těžkých bojích. Protože neměl možnost bojovat dále na frontě, začal pracovat na tankovém závodě a dělal všechno možné pro pomoc frontě.

Po válce se J. S. Meleščenko vrátil do Institutu a studoval zde až do pátého ročníku. Avšak zájem o řešení obecných problémů techniky a o filosofická zobecnění ho přinutily přejít na filosofickou fakultu Leningradské university. S téměř ukončeným vysokoškolským technickým vzděláním, zkušeností z praktické práce na závodě a filosofickým vzděláním úspěšně rozvinul výzkum filosofických problémů techniky. Rozhodl se vypracovat filosofické učení o technice na obecném základě marxismu-leninismu. Jeho četné práce svědčí o tom, že se mu v tomto směru mnohé podařilo.

Již první kniha J. S. Meleščenko, *Člověk, společnost a technika* (1964), vzbudila velkou pozornost závažným vytyčením problému a hloubkou filosofického zobecnění. Pracoval dále na těchto problémech a vytvořil několik děl, z nichž jsou zvláště významné monografie *Zákonitost technického pokroku* (1967), *Lenin a technický pokrok* (1969) a *Technika a její zákonitosti* (1971).

V posledních letech začal J. S. Meleščenko studovat problémy současné vědeckotechnické revoluce. V jeho článcích a brožurách jsou osvětleny takové složité a aktuální otázky, jako je podstata a základní směry vědeckotechnické revoluce, proces přeměny vědy v bezprostřední výrobní sílu a vytváření

systému věda — technika — výroba. Směle je možno tvrdit, že v jeho pracích o problémech vědeckotechnické revoluce jsou mnohé otázky poprvé osvětleny na základě širokých filosofických zobecnění.

V průběhu deseti let vedl J. S. Meleščenko leningradské oddělení Ústavu dějin přírodovědy a techniky Akademie věd SSSR. Zde se mu spolu s rozšířením výzkumu dějin přírodovědy, dějin techniky a dějin Akademie věd SSSR podařilo dát rychle výzkumu nové zaměření, orientované na problémy struktury vědeckých kádrů, na problémy vzdělání a rozvoje vědeckých center, především v Leningradě, na objasnění vzájemných vztahů mezi přírodními a technickými vědami. J. S. Meleščenko nejen vedl tento okruh výzkumů, ale také sám zkoumal a zpracovával problémy patřící do nové oblasti vědění, kterou nazýval „věda o technice“. Je skutečně zakladatelem tohoto nového směru ve vědě.

Jako člen redakční rady časopisu *Otázky filosofie* (Voprosy filosofii) získal J. S. Meleščenko pro práci na problémech vědeckotechnické revoluce mnohé badatele, kteří se na stránkách tohoto časopisu zabývali různými aspekty problému. Výsledkem jeho úsilí bylo, že téměř každé číslo časopisu obsahovalo článek věnovaný těm otázkám vědeckotechnické revoluce, které jsou nejméně prozkoumány nebo jsou diskusní.

J. S. Meleščenko byl skvělý lektor a pedagog. Jeho přednášky a diskuse byly vynikající, živě a přesvědčivě propagoval marxisticko-leninskou vědu. Jeho vystoupení vždy vyvolávala zájem, ať mluvil k jakémukoli posluchačstvu. Jako člen KSSS od r. 1943 byl J. S. Meleščenko oddaným stoupencem marxismu-leninismu a aktivně bojoval za ideje komunismu.

J. S. Meleščenko byl komunistou skutečně internacionálního založení; neustále se snažil upevňovat přátelská a vědecká kontakty s vědci-filosofy mnoha zemí. V posledních letech měl nejpevnější styky s filosofy Československa. Účastnil se téměř všech sovětsko-československých symposií o aktuálních filosofických otázkách současnosti. Od r. 1970 pracoval J. S. Meleščenko jako člen redakční rady práce *Člověk — věda — technika* na jedné z kapitol této knihy, nazvané *Věda, technika a výroba*. Koncem dubna 1972, jen několik dní před svým skonem, se na zasedání redakční rady této publikace v Moskvě aktivně účastnil posouzení celého rukopisu a jako vždy vystupoval se svými kritickými poznámkami a konstruktivními návrhy velmi taktně, hluboce promyšleně a zásadově. Než odletěl do Leningradu, aby dokončil svou kapitolu, loučil se se svými přáteli veselý a optimistický. 9. května jsme dostali truchlivou zprávu, že J. S. Meleščenko nenadále zemřel po infarktu, aniž dopsal poslední stránku své stati.

J. Filipec, I. Frolov, M. Huláková, Zd. Javůrek, B. M. Kedrov, V. Kelle, F. Kutta, V. Lektorskiij, L. Mitrochin, R. Richta, S. Suchardín, J. Zelený